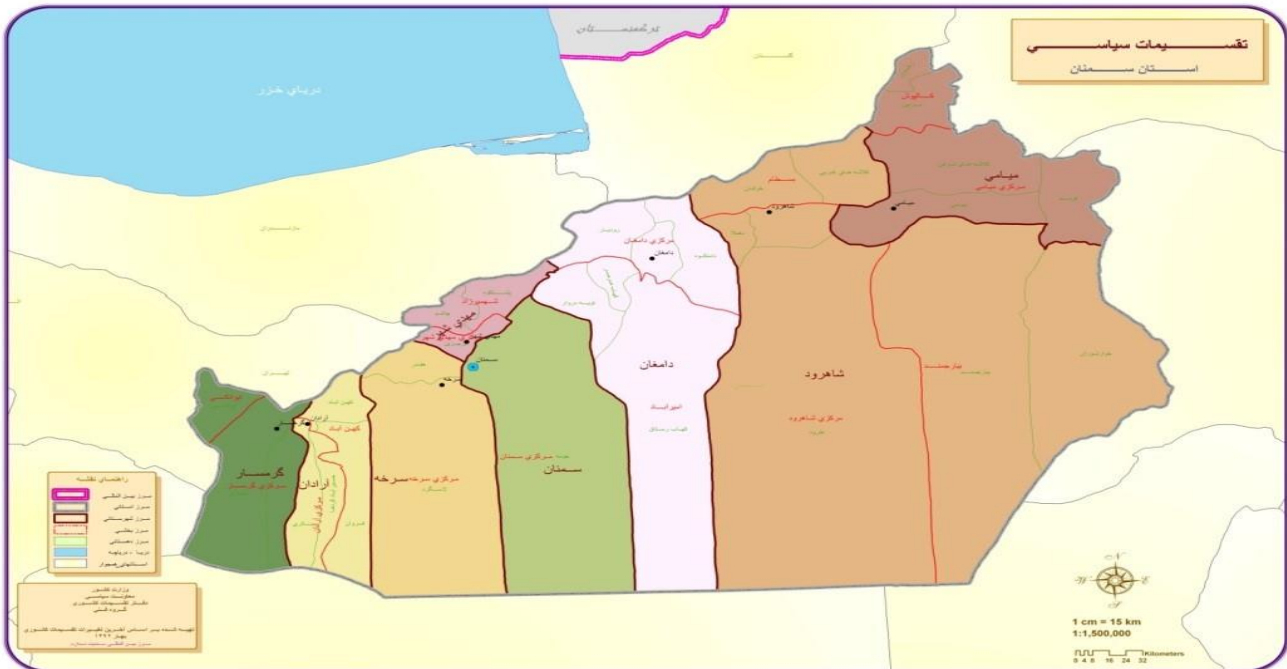

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان سمنان

گزارش قابلیت‌ها و محدودیت‌های استان سمنان

Semnan Province Introduction Report

معاونت توسعه و برنامه ریزی سازمان

۱۳۹۹

بخش اول: معرفی استان

استان سمنان با وسعتی معادل ۹۷۴۸۷ کیلومترمربع، ۶ درصد از کل مساحت خاکی کشور را شامل شده و از این رو هفتمین استان وسیع کشور محسوب می‌شود. این استان که در محدوده جغرافیایی بین ۵۱ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۵۷ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و ۳۴ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۲۰ دقیقه عرض شمالی از مبدأ استوا واقع شده، از سمت شمال به استان‌های خراسان شمالی، گلستان و مازندران، از شرق به استان خراسان رضوی، از جنوب به استان‌های خراسان جنوبی و اصفهان و از غرب به استان‌های قم و تهران محدود می‌شود.

گسترش عوارض طبیعی در استان به گونه‌ای است که در قسمت‌های شمالی تحت تأثیر ارتفاعات البرز بوده و اقلیم کوهستانی حاکم است و در نواحی جنوبی گسترش کویر و نمکزارها آن را تبدیل به ناحیه خشک و بیابانی نموده است. وسعت قلمرو کوهستانی حوزه‌های آبریز واقع در استان حدود ۹ درصد از کل مساحت استان بوده که این امر موجب چیرگی اقلیم نیمه‌خشک، خشک و بیابانی بر حدود ۸۰ درصد (معادل ۷۷۵۰۰ کیلومترمربع) از مساحت استان شده است.

به دلیل امتداد رشته‌کوه البرز مرکزی و شرقی با روند عمومی باختر، جنوب باختری - شمال خاوری، بلندترین نقطه ارتفاعی استان در قسمت شمالی آن واقع شده و در حرکت به سمت جنوب، ارتفاع عمومی منطقه با شیبی حدود ۸ تا ۱۰ در هزار کم می‌شود. علاوه بر آن، وضعیت توپوگرافی استان از شرق به غرب دارای شیب کاهنده ملایمی می‌باشد. این مسئله باعث گردیده که از نظر زمین‌ریخت‌شناسی، استان به دو بخش کوهستانی در شمال و بخش هموار - کویر بزرگ مرکزی - در جنوب تقسیم شود.

در سال ۱۳۵۵ هجری شمسی طبق تصمیم دولت وقت با اضافه شدن دماوند، فیروزکوه، گرمسار و ورامین فرمانداری کل سمنان به استان سمنان تبدیل شد و مرکز آن نیز همچنان شهر تاریخی سمنان باقی ماند. البته براساس آخرین تقسیمات کشوری، سه شهرستان دماوند، فیروزکوه و ورامین از استان سمنان منتزع گردیدند.

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری تا پایان سال ۱۳۹۰ استان سمنان به مرکزیت شهر سمنان دارای هفت شهرستان سمنان، شاهرود، دامغان، گرمسار، مهدی‌شهر، میامی و آرادان بوده است که به استناد مصوبه شماره ۲۱۹۹۴۲/ت/۴۸۴۸۶ هـ مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۹ هیئت محترم وزیران، بخش سرخه از شهرستان سمنان جدا و در قالب هشتمین شهرستان استان ایجاد گردید. این استان در حال حاضر دارای ۱۵ بخش، ۲۰ شهر و ۳۱ دهستان است.

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵، در سطح استان از مجموع ۲۲۲۱ آبادی موجود ۵۴۹ آبادی دارای سکنه (۲۴,۷۱ درصد) و ۱۶۷۲ آبادی (۷۵,۲۸ درصد) خالی از سکنه بوده‌اند. از آبادی‌های دارای سکنه، ۲۴۲ آبادی (۴۴,۰۸ درصد) کمتر از ۲۰ خانوار و ۳۰۷ آبادی (۵۵,۹۱ درصد) بیش از ۲۰ خانوار جمعیت داشته‌اند. در این سال در هر آبادی به طور متوسط حدود ۲۵۸ نفر ساکن بوده‌اند که حدود ۵۲,۳ درصد آن‌ها مرد و ۴۷,۷ درصد را زنان تشکیل داده‌اند.

این استان در مسیر کریدور بین‌المللی شرقی-غربی و مسیر اصلی شمالی جنوبی و نیز شبکه سراسری راه‌آهن ایران قرار گرفته است. این استان علاوه بر تأمین ارتباط غرب و مرکز کشور با شرق، ارتباط کشور را با همسایگان شرقی و شمال شرقی از طریق راه جاده‌ای و راه‌آهن نیز فراهم می‌سازد. این استان در مسیر زیارتی حرم مطهر رضوی قرار داشته و همه‌ساله میلیون‌ها نفر از طریق این استان خود را به مشهد مقدس می‌رسانند. این موقعیت برای استان فرصت بسیار خوبی است که می‌تواند در صورت برنامه‌ریزی و استفاده بهینه، موجبات توسعه گردشگری استان را فراهم آورد.

بخش اول :

آخرین وضعیت سند توسعه استان:

پس از تهیه و تصویب مطالعات آمایش سرزمین استان در سال ۹۶ و با توجه به ضرورت تدوین اسناد توسعه شهرستانی، مقرر گردید اسناد توسعه شهرستان‌های استان با رویکرد آمایشی در قالب «اسناد تدبیر و توسعه شهرستان‌های استان» تدوین گردد که این موضوع انجام و برای اولین بار اسناد توسعه شهرستان‌ها با رویکرد آمایش تدوین و در اختیار برنامه‌ریزان و مدیران ارشد استانی و شهرستانی قرار گرفت.

از سوی دیگر در راستای عمل به تکلیف جزء یک بند الف ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه کشور و ضرورت تدوین و ارائه سند توسعه آمایش استان در قالب «سند اجرائی و سند راهبردی آمایش استان»، سند مذکور پس از طرح در جلسات تخصصی دفاتر سازمان برنامه و بودجه کشور؛ استان سمنان به‌عنوان اولین استان دفاع کننده در ۱۳۹۸/۹/۲۵ از سند خود در جلسه کمیسیون تخصصی شورای عالی آمایش دفاع و سند استان به‌عنوان اولین سند استانی مورد تصویب این کمیسیون قرار گرفت و در انتظار طرح و تصویب در شورای عالی آمایش کشور قرار دارد.

بخش دو:

(نقاط ضعف و قوت، چشم انداز، راهبردها، برنامه‌ها)

مهمترین نقاط قوت:

- ❖ وجود نیروی متخصص کشاورزی کافی در سطح استان
- ❖ وجود مرکز تحقیقات منابع طبیعی استان در ۴ بخش تحقیقات (منابع طبیعی، آبخیزداری، علوم دامی و دام‌پزشکی) و ۵ ایستگاه در سطح استان در رشته (جنگل، مرتع، آبخیزداری گیاه‌پزشکی و دام‌پروری)
- ❖ برخورداری از ۲۵ درصد مناطق حفاظت‌شده زیست‌محیطی کشور برای ایجاد مراکز پژوهشی و تحقیقاتی زیست‌محیطی و ژنتیک
- ❖ وجود آب‌وهوای خنک و معتدل در فصول گرم سال در شهرستان‌های دامغان، مهدی‌شهر و شاهرود
- ❖ برخورداری از تنوع اقلیمی، ذخایر طبیعی و زیست‌محیطی و حیات‌وحش
- ❖ وجود خاک مناسب کشاورزی جهت تولید محصولات تا ۲ برابر ظرفیت موجود

- ❖ برخورداری از تنوع اکولوژیکی در ۵,۵ میلیون هکتار از عرصه منابع طبیعی
- ❖ برخورداری از شبکه‌های انتقال و خطوط اصلی انرژی کشور در استان
- ❖ برخورداری از شبکه‌های انتقال انرژی
- ❖ توانایی به‌کارگیری انرژی‌های نو و تجدید پذیر برای تأمین برق (انرژی خورشیدی و باد)
- ❖ برخورداری از شبکه‌های انتقال انرژی و پوشش شبکه مخابراتی و قرار گرفتن در کریدور بین‌المللی فیبر نوری
- ❖ عبور پروژه گازرسانی خط ۴۸ اینچ تهران به شمال شرق ایران از محدوده استان
- ❖ مجاورت با حوزه آبریز شمال و فاصله نسبتاً اندک با دریای خزر
- ❖ بالا بودن سطح سواد در بین ساکنان استان
- ❖ وجود دانشگاه‌های معتبر در سطح استان و افزایش تعداد دانشجویان در سال‌های اخیر (به‌ویژه در دوره‌های تحصیلات تکمیلی)
- ❖ وجود رشته‌های تحصیلی نوین (مانند نانو تکنولوژی و فیزیک هسته‌ای)
- ❖ برخورداری از رتبه سوم باسوادی در کشور
- ❖ برخورداری از نیروی انسانی متخصص و ماهر
- ❖ وجود مراکز دولتی و غیردولتی تربیت نیروی متخصص در رشته‌های مختلف در تمام شهرستان‌های استان با تأکید بر رشته‌های تخصصی و هم‌چنین فنی و حرفه‌ای و کار دانش در سطح استان.
- ❖ بهره‌مندی از نیروی متخصص کارآمد و ارزان‌قیمت با توجه به وجود دانشگاه‌ها و مراکز علمی و تخصصی.
- ❖ سرانه بالای دانشجو به ازای جمعیت و داشتن رتبه اول کشوری در این خصوص.
- ❖ وجود زمین‌های بلامعارض جهت استقرار صنایع بزرگ
- ❖ قابلیت در توسعه صنایع سفال، سرامیک قالی و قالیچه
- ❖ وجود بیش از ۱۲۰ واحد تولید قطعات وابسته به خودرو با اشتغال حدود ۶۰۰۰ نفر.
- ❖ وجود سرمایه‌گذاری قابل توجه بیش از ۲۰۰۰ کارگاه صنعتی در استان که نزدیک به ۹۰ درصد آن‌ها توسط بخش خصوصی اداره می‌شوند
- ❖ وجود بسترهای مناسب و زیرساخت‌های موردنیاز برای استقرار و جذب صنایع انتقالی از سایر استان‌های هم‌جوار
- ❖ وجود گمرک و منطقه ویژه اقتصادی برای انجام تشریفات صدور کالاهای صنعتی و معدنی در مرکز استان
- ❖ موقعیت مکانی ویژه برای ایجاد صنایع صادراتی و امکان ایجاد مناطق ویژه و پارک‌های صنعتی تولید صنایع صادراتی
- ❖ محور اصلی توسعه استان بخش صنعت و معدن است و صنایعی همچون صنایع غذایی، صنایع فلز و کانی، صنایع برق و الکترونیک، صنایع نساجی، صنایع شیمیایی و سلولزی در جریان است و صنعت بسته‌بندی محصولات، صنایع چوب و لوازم‌التحریر در این استان رواج داشته و روبه توسعه است.
- ❖ استان سمنان از لحاظ تعداد جواز تأسیس واحدهای صنعتی، رتبه ششم و از لحاظ تعداد پروانه‌های بهره‌برداری رتبه ۱۴ را در بین دیگر استان‌های دارا می‌باشد.
- ❖ برخورداری صنایع تولیدی استان از قانون معافیت مالیاتی برای صنایع خارج از شعاع ۶۰ کیلومتری تهران

- ❖ برخورداری از ذخایر غنی و متنوع معدنی
- ❖ قرارگیری استان بر روی متالوژی چاه شیرین طرود و برخورداری از ذخایر غنی رسوبات تبخیری
- ❖ دارا بودن رتبه اول در تولید نمک، سولفات سدیم، گچ رتبه دوم زغال سنگ و هم‌چنین رتبه سوم تولید کرومیت در کل کشور
- ❖ رتبه اول از نظر تولید گچ، نمک، زئولیت و سلسنتین
- ❖ رتبه دوم در تولید سولفات سدیم پلايائی و فیروزه
- ❖ رتبه سوم در تولید زغال سنگ و کرومیت
- ❖ بهره‌برداری از ۴۲ نوع ماده معدنی در استان از ۷۱ ماده معدنی شناخته‌شده کشور
- ❖ تأمین ۵۰ درصد نمک، ۴۰ درصد گچ، ۸۵ درصد زئولیت، ۱۰۰ درصد سلسنتین، ۳۵ درصد سولفات سدیم و ۲۰ درصد کرومیت کشور از استان سمنان می‌باشد.
- ❖ از لحاظ میزان استخراج دارای رتبه ۶ با حدود ۵ درصد استخراج کشور برخوردار از ذخایر غنی متنوع معدنی.
- ❖ پراکندگی و تنوع مواد معدنی در گستره ۹۷۴۸۷ کیلومترمربع به‌گونه‌ای استان دارای بیش از ۳ میلیارد تن ذخیره زمین‌شناسی و وجود بیش از ۴۰۰ میلیون تن ذخیره قطعی معدنی می‌باشد.
- ❖ برخورداری از ذخایر غنی و متنوع معدنی از قبیل معادن گچ، سلفات، سدیم، نمک، سنگ‌آهک، گرانیت، سنگ‌آهن، بوکسیت، سلسنتین، زئولیت، باریت، طلا، کائولن، کرومیت، زغال سنگ
- ❖ قابلیت در توسعه صنایع سفال و سرامیک‌سازی و فرآورده‌های معدنی می‌باشد.
- ❖ وجود جاذبه‌های گردشگری از جمله مسجد جامع سمنان، مسجد امام خمینی (ره) سمنان، دروازه ارگ سمنان، بازار عمومی سمنان، منطقه حفاظت‌شده پرور سمنان، شکارگاه ملاده، مسجد جامع شاهرود، مسجد شیخ علی‌اکبر شاهرود، منار تاریخی بسطام، آرامگاه بایزید بسطامی، مجموعه تاریخی بسطام، جنگل النگ شاهرود، منطقه حفاظت‌شده خوار توران شاهرود، جنگل ابر شاهرود، مسجد تاریخانه دامغان، چشمه‌علی دامغان، بقعه امام‌زاده علی‌اکبر گرمسار، بقعه امام‌زاده سلطان شاه نظر آرادان، کاروانسرای شاه‌عباسی گرمسار
- ❖ وجود انواع صنایع دستی منحصر به فرد نظیر فرش، گلیم‌بافی، سفال و سرامیک
- ❖ توانمندی استان در زمینه اکو توریسم
- ❖ وجود جاذبه‌های توریستی در استان (مراکز و اماکن مهم سیاحتی و زیارتی).
- ❖ برخورداری از جاذبه‌های گردشگری در دوره‌های مختلف تاریخی وجود بخشی از جاده ابریشم در قلمرو استان و تعداد زیادی از کاروان‌سراهای مختلف
- ❖ قرار گرفتن بر روی مسیر زائران مشهد مقدس و گردشگران شمال کشور
- ❖ جایگاه ویژه استان و قرار گرفتن در مسیر اصلی راه‌آهن و هم‌چنین کریدور بین‌المللی شرقی - غربی و شمالی - جنوبی
- ❖ توجه دولت به بحث گردشگری و ارائه تسهیلات به سرمایه‌گذاران
- ❖ وجود ۱۶۱۵ کیلومتر راه‌های ارتباطی بین‌شهری (۱۰۶۹ کیلومتر آزادراه، بزرگراه و راه اصلی و ۵۴۶ کیلومتر راه فرعی) در استان
- ❖ وجود ۱۲۴۵ کیلومتر راه آسفالت‌ه روستایی برای توسعه خدمات و گردشگری

- ❖ وجود راه آهن در استان
- ❖ گسترش خدمات تلفن ثابت و همراه در سطح استان (مناطق روستایی و شهری)
- ❖ گسترش خدمات پستی در سطح استان
- ❖ وجود راه های ترانزیت، جاده دوطرفه، راه آهن دوخطه و راه دسترسی آسان به استان های هم جوار
- ❖ برخورداری از شبکه ای بین منطقه مناسب
- ❖ هم جوار با استان های بزرگی مانند تهران، اصفهان، مازندران، گلستان، خراسان
- ❖ استقرار در مسیر کریدور حمل و نقل بین المللی شرقی - غربی - شمالی - جنوبی
- ❖ هم جوار با بازار مصرف و بهره گیری از توان تخصصی کشور
- ❖ قرار گرفتن استان در مسیر اصلی راه شوسه در راه آهن اصلی کشور و دسترسی به پنج استان بزرگ کشور

مهم ترین نقاط ضعف:

- ❖ محدودیت منابع آبی، کیفیت نامناسب آب های سطحی و زیرزمینی
- ❖ کمبود نزولات آسمانی، دوره خشک سالی طولانی و پراکنش نامناسب زمانی و مکانی بارش ها و عدم وجود رودخانه های دائمی و افت سطح آب های زیرزمینی
- ❖ عدم تناسب توان اکولوژیک مراتع با میزان بهره برداری از این منابع و تخریب کیفی و کمی مراتع در اثر بهره برداری غیراصولی
- ❖ افزایش عرصه های سیل خیز و فرسایش پذیری در حوزه های آبخیز استان به دلیل فشار دام مازاد بر مراتع و پوشش گیاهی
- ❖ ناکافی بودن اعتبارات لازم جهت انجام تعهدات بیابان زدایی در استان
- ❖ تغییر غیراصولی کاربری اراضی در مناطق بیابانی به خصوص در بهره برداری های معدنی
- ❖ شور بودن و عدم تکامل کافی خاک
- ❖ عدم سرمایه گذاری در بخش آب
- ❖ نبود ذخایر نفت و گاز طبیعی در استان
- ❖ کمبود منابع آب پایدار در استان (برای تمام انواع مصارف از آب)
- ❖ بیکاری فارغ التحصیلان رشته های مختلف دانشگاهی در سطح استان
- ❖ بالا رفتن هزینه تحصیل در دانشگاه های غیردولتی
- ❖ بی توجهی به جذب نیروهای کارآمد آموزشی استان و خروج این نیرو و رفتن به مرکز و سایر نقاط
- ❖ کمبود توان مالی سرمایه گذاران محلی
- ❖ نبود آموزش کافی در زمینه فعالیت های صنعتی
- ❖ عدم گسترش صنایع استان در قالب خوشه های صنعتی
- ❖ عدم وجود ظرفیت کافی برای آبرسانی در راستای احداث و گسترش صنایع

- ❖ مشکلات ساختاری و اداری در دریافت تسهیلات مناسب از بخش دولتی جهت سرمایه‌گذاری در بخش صنعت
- ❖ عدم وجود کارخانه‌ها و صنایع تبدیلی و تکمیلی لازم در زمینه مواد معدنی
- ❖ بالا بودن هزینه‌های اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری از معادن
- ❖ نبود تشکلات تعاونی در زمینه صنایع دستی
- ❖ کمبود امکانات اقامتی در زمینه گردشگری
- ❖ کمبود تأسیسات رفاهی، ورزشی، امکانات فراغتی و قدمت فضاهای درمانی موجود
- ❖ کمبود تأسیسات و تجهیزات گردشگری و مراکز رقابتی

مهم‌ترین فرصت‌های استان:

- ❖ امکان توسعه کشت علوفه زراعی و مرتعی
- ❖ امکان بهره‌برداری از اراضی شور جهت کشت علوفه، زراعت چوب
- ❖ امکان توسعه بخش دامپروری در استان
- ❖ امکان توسعه کشت و فراورده‌های ۱۲۰ گونه شناسایی‌شده گیاهان دارویی در استان
- ❖ امکان توسعه باغات در اراضی شیب‌دار شناسایی‌شده
- ❖ امکان بهره‌برداری از اراضی شور جهت کشت علوفه، زراعت چوب و پرورش کنترل‌شده شتر
- ❖ امکان ایجاد مجتمع‌های دامداری - کشاورزی با هدف اصلاح نظام بهره‌برداری
- ❖ قرار گرفتن بر مسیر اصلی انتقال گاز و برق به مناطق شمالی و شرقی کشور.
- ❖ هم‌جواری با حوزه آبریز شمالی و امکان انتقال آب دریای خزر به مرکز کشور از مسیر استان سمنان.
- ❖ نزدیکی به مرکز کشور (تهران) و امکان انتقال بسیاری از رشته‌های دانشگاه‌های تهران در دوره‌های کارشناسی به این استان
- ❖ افزایش تقاضا برای ادامه تحصیل و تحصیلات عالی در استان
- ❖ امکان گسترش صنایع خصوصاً صنایع دانش‌بنیان در استان بر پایه توان علمی و تخصصی موجود.
- ❖ توسعه صنعتی با توجه به موقعیت مناسب استان و هم‌جواری با قطب صنعتی تهران
- ❖ امکان ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی و صادر کردن محصولات تولید شده به سایر استان‌ها
- ❖ جایگاه ویژه استان و قرار گرفتن در مسیر اصلی راه‌آهن و هم‌چنین کریدور بین‌المللی شرقی - غربی و شمالی - جنوبی
- ❖ امکان احداث و گسترش صنایع به واسطه در اختیار داشتن منابع معدنی فراوان و موقعیت جغرافیایی مناسب
- ❖ قرار گرفتن در مرکز کشور و امکان ارتباط با همه کشور و هم‌جواری استان با تعداد زیادی از استان‌ها
- ❖ برخورداری از مطالعات آمایش سرزمین
- ❖ امکان حمل‌ونقل محصولات معدنی تولیدی به دیگر مناطق کشور با توجه به موقعیت جغرافیایی استان
- ❖ قرارگیری در مسیر حرم حضرت ثامن‌الحجج و تردد تقریبی ۲۰ میلیون نفر مسافر و زائر امام رضا از مسیرهای ارتباطی این استان
- ❖ امکان تبدیل شدن به منطقه ویژه گردشگری

- ❖ صنعتی سازی تولید صنایع دستی خاص و جذاب استان و صادرات آن به سایر استانها و خارج از کشور
- ❖ دسترسی به بازار مصرف عمده تهران جهت تأمین کالا و خدمات مورد نیاز پایتخت

مهم ترین تهدیدات استان:

- ❖ افزایش هزینه های تأمین نهاده های کشاورزی در سال های اخیر
- ❖ تضعیف و از بین رفتن مراتع به علت بهره برداری بیش از حد.
- ❖ کاهش شدید حجم سفره های آب زیرزمینی در دسترس
- ❖ تهدید و هجوم کویر، پیشروی بیابان و عدم توازن و پراکنش جمعیت در پهنه جنوبی استان
- ❖ وقوع سیل و خشک سالی و افت مستمر آب های زیرزمینی
- ❖ آلودگی هوای ناشی از استقرار واحدهای آلاینده سایر استانها در مجاورت استان
- ❖ عدم امکان گسترش فعالیت های اقتصادی در راستای توسعه استان به واسطه وجود محدودیت آب
- ❖ مهاجرت متخصصان به واسطه نبود شغل متناسب با ظرفیت و تخصص و کاهش جمعیت استان
- ❖ احتمال بروز معضلات و نارسایی های اجتماعی و فرهنگی به علت بیکاری و عدم بکارگیری جمعیت جوان و تحصیل کرده در فرایندهای مولد و سودمند اقتصادی
- ❖ هدر رفت سرمایه انباشت شده انسانی.
- ❖ از دست دادن موقعیت های سرمایه گذاری علی رغم داشتن مزیت نسبی
- ❖ مهاجرت نیروی کار خصوصاً نیروی کار ماهر استان به سایر استانها در راستای جست و جوی شغل
- ❖ ترافیک و تصادفات روزافزون راه های اصلی و ترانزیتی استان

چشم انداز:

چشم انداز توسعه استان در افق ۱۴۱۰ عبارت است از:

استان سمنان، با بهره گیری بهینه از توانمندی ها و فرصت ها و با چیرگی بر تنگناها و تبدیل تهدیدها به فرصت ها، پایداری زیست محیطی و منابع طبیعی و بهره برداری کارا از منابع آب و خاک، استانی پیشرفته در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آمایشی، بر پایه توسعه بخش های زیر می باشد:

- ❖ صنعت با فن آوری بالا، نو، پاک، پیشرفته و صادراتی، با جایگاه تخصصی در صنایع حمل و نقل، خودرو، قطعه سازی، الکترونیک، تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، غذایی، دارویی و صنایع جانبی نفت، گاز و پتروشیمی با تأکید بر شکل گیری خوشه های صنعتی، با توجه به موقعیت مناسب جغرافیایی استان و هم جوار با قطب صنعتی تهران
- ❖ معدن و صنایع معدنی پاک با بهره برداری بیشینه از توان موجود معدنی فلزی و غیر فلزی، با جایگاه متخصص و صاحب مرتبه ملی در تولید و بهره برداری بهینه از معادن غیر فلزی به ویژه املاح تبخیری
- ❖ گردشگری ملی و فراملی، با تأکید بر طبیعت گردی، کویر گردی و گردشگری تاریخی و فرهنگی
- ❖ خدمات برتر و روزآمد با تأکید بر آموزش عالی و با توان پذیرش ظرفیت آموزش عالی از استان های هم جوار

- ❖ برخوردار از نقش مکمل در ارائه خدمات برتر موردنیاز استان و کشور در کنار شهر تهران
- ❖ همچنین، استانی می‌باشد:
- ❖ برخوردار از منابع آب پایدار از طریق انتقال آب‌های بین‌حوزه‌ای با تأکید بر شیرین‌سازی و انتقال آب دریای خزر و بهره‌برداری بهینه از جریان‌های سطحی و سفره آب‌های زیرزمینی
- ❖ برخوردار از تنوع زیستی غنی و توانمندسازی جامعه‌ها در بهره‌برداری خردمندانانه و پایدار
- ❖ تولیدکننده برتر انرژی‌های نو پاک و تجدیدپذیر
- ❖ دارای بازرگانی درون و برون‌مرزی و ایفاگر نقش بندر خشک و بارانداز کالاهای منطقه شمال و شمال شرق کشور
- ❖ دارای بهره‌برداران توانمند و کشاورزی پایدار، نوین، رقابتی و مکانیزه، الگوی کشت مناسب باغی و زراعی با رویکرد افزایش عملکرد در واحد سطح و ارتقای راندمان آبیاری با تأکید بر باغداری، گیاهان دارویی، کشت‌های فشرده و گلخانه‌ای و توسعه دام‌پروری، با استفاده بهینه از منابع آب‌و‌خاک جهت تولید محصولات استاندارد
- ❖ پذیرنده جمعیت مولد و فعالیت از استان‌های هم‌جوار
- ❖ پیش‌تاز در زمینه دفاعی و نظامی و دارای نقش پشتیبان امنیتی و پدافندی مرکز کشور، با توجه به قابلیت‌های سرزمینی
- ❖ دارای شبکه‌ای متوازن از راه‌های زمینی، راه‌آهن و هوایی، برای پیوند با سراسر کشور و شبکه‌ها و تأسیسات تولید و انتقال انرژی و ارتقای راه‌های پیونددهنده ناحیه‌های کوهستانی شمال و بیابانی جنوب استان